

NORGES BANKS OPPGJØRSSYSTEM

Årsrapport 2015

MARKEDER OG
BANKTJENESTER
INTERBANKOPPGJØR

NORGES BANK

Innhold

1	Kontohold for bankene	6
1.1	Innledning.....	6
1.2	Nye vilkår for kontohold.....	6
1.3	Deltakelse i NBO.....	6
1.4	Priser i NBO	7
2	Betalingsoppgjør og låneadgang	8
2.1	Innledning.....	8
2.2	Bankenes innskudd i Norges Bank over natten	8
2.3	Låneadgang i Norges Bank	9
2.4	Benyttet låneadgang	10
2.5	Omsetningen i NBO	10
3	Nettoppgjør	12
3.1	Innledning.....	12
3.2	Deltakelse i nettoppgjørene	12
3.3	Avregninger fra NICS.....	12
3.4	Verdipapiroppgjørene.....	13
3.5	Oppgjør av derivathandel og låneordningen	13
3.6	Valutaoppgjørene i CLS Bank.....	14
4	Sikkerhet for lån	14
4.1	Innledning.....	14
4.2	Pantsettelse	14
4.3	Låneadgang	15
4.4	Verdipapirregistre.....	15
4.5	Fordeling av pant.....	15
5	Kontohold for staten	16
5.1	Innledning.....	16
5.2	Kontosystemet for staten.....	17

Oppsummering og hovedpunkter

Formål

Formålet med Norges Banks oppgjørssystem (NBO) er å fremme et effektivt betalingssystem innenlands og overfor utlandet ved å gjøre opp betalinger mellom bankene raskt og sikkert. Oppgjørssystemet skal oppfylle relevante internasjonale standarder og krav til samfunnskritisk infrastruktur.

Kontohold og betalingsoppgjør

Den daglige omsetningen i NBO var i gjennomsnitt 219 milliarder kroner i 2015, mot 198 milliarder kroner i 2014. Det var høyest omsetning 19. mars med 577 milliarder kroner og lavest omsetning 13. oktober med 81 milliarder kroner.

Bankenes samlede innskudd over natten i 2015 var i gjennomsnitt 34,3 milliarder kroner, en reduksjon fra 35,2 milliarder kroner i 2014. Innskudd til reserve- renten var i gjennomsnitt 1,1 milliarder kroner, mot 965 millioner kroner i 2014. Ved utgangen av 2015 var bankenes samlede innskudd i Norges Bank 35,2 milliarder kroner.

Bankenes totale låneadgang var på om lag 260 milliarder kroner i gjennomsnitt, og benyttet låneadgang var i gjennomsnitt i underkant av 20 milliarder kroner. Døgnlån (D-lån) over natten ble benyttet 7 ganger, mot 12 ganger i 2014. Det største enkeltlån var på 716 millioner kroner på årets siste dag.

Med unntak av 3 mindre banker, har alle norske forretnings- og sparebanker konto i Norges Bank. I tillegg har 7 filialer av utenlandske banker som opererer i Norge, CLS Bank og Den internasjonale oppgjørsbanken BIS konto. I juni 2015 fastsatte Norges Bank endrede regler for den adgangen sentrale motparter for oppgjør av handler med finansielle instrumenter har til kontohold i sentralbanken. Slike kontoer kan kun benyttes til innskudd gjennom dagen og intradag lån mot sikkerhet. Ved utgangen av 2015 hadde én sentral motpart slik konto, det sveitsiske selskapet SIX x-clear. En annen sentral motpart, det nederlandske selskapet Euro CCP, har fått adgang til å åpne konto, og vil etter planen ta den i bruk i 2016.

Bankenes sikkerhet for lån

Ved utgangen av 2015 hadde bankene pantsatt verdipapirer til fordel for Norges Bank til en låneverdi av 246 milliarder kroner, mot 218 milliarder kroner året før. Pant registrert i VPS utgjorde 70 prosent av total pantsettelse, mens 30 prosent var pantsatt i verdipapirregistre i utlandet, Euroclear Bank og Clearstream Banking. Om lag 60 prosent av pantet var obligasjoner med fortrinnsrett, mens om lag 34 prosent var obligasjoner utstedt av stat eller kommune.

I 2015 ble 240 søknader om godkjenning av pant behandlet. Dette er en betydelig økning fra 2014 da 153 søknader ble behandlet. Økningen i antall søknader gjaldt både verdipapirer pantsatt i VPS og i utenlandske verdipapirregistre. Ved utgangen av året var i alt 482 verdipapirer godkjent som sikkerhet for lån, mot 455 året før.

Kontohold for staten

Ved utgangen av 2015 var det i alt 949 kontoer for staten knyttet til statens foliokonto i Norges Bank.

På statens foliokonto var det innestående i gjennomsnitt om lag 137 milliarder kroner i 2015. Rentesatsen på statens folioinnskudd fastsettes som et gjennomsnitt av flere rentesatser internasjonalt. I 2015 har rentesatsen vært null prosent. Omsetningen på kontoene for staten var i gjennomsnitt 23 milliarder kroner per dag. Det var høyest omsetning 15. mai med 183 milliarder kroner. Denne dagen var det forfall av arbeidsgiveravgift, skattetrekk og forskuddstrekk, forskuddsskatt for personlige skatteyttere, samt oppgjør av statsobligasjoner.

Driftsstabilitet

Driften av NBO har vært stabil siden dagens systemløsning ble tatt i bruk i april 2009. I romjulen 2015 oppstod et driftsavbrudd som varte i 13 minutter og førte til at oppgjøret av to enkeltbetalinger ble forsinket. Avbruddet medførte ikke forstyrrelser av betydning i betalingssystemet. Det var i 2015 også en feil som automatisk aktiverte redundansløsningen, noe som medførte et kortvarig avbrudd i NBO. Dette hadde ikke betydning for betalingsoppgjørene.

Det har vært enkelte kortvarige avbrudd i bankenes tilgang til den nettbaserte informasjons- og betalingsløsningen NBO Online. Enkelte avvik hos eksterne aktører som leverer betalingsoppdrag til NBO, førte til noen mindre forsinkelser i forhold til det ordinære driftsmønsteret i Norges Bank. I noen tilfeller har åpningstiden for NBO blitt utvidet for å gjennomføre viktige betalingsoppgjør samme dag.

I 2015 har det vært to avvik i systemet for sikkerhet for lån som har ført til forsinkelser i oppdatering av bankenes låneadgang i NBO. Det har også vært enkelte kortvarige forsinkelser i leveransene av markedsdata og data om pantsettelse for å beregne låneadgangen. Forsinkelsene hadde ikke konsekvenser for gjennomføringen av betalingsoppgjørene.

Prosjekter

Etter å ha inngått avtale i 2014 om anskaffelse av nytt system for sikkerhetsstillelse for lån, har det blitt arbeidet med tilpasning og testing av systemet i 2015. Løsningen ventes å redusere risikoen ved drift og forvaltning sammenlignet med dagens løsning. Det nye systemet var planlagt satt i drift i november 2015, men dette ble utsatt på grunn av problemer med tekniske grensesnitt. Etter at problemet var løst ble det nye systemet satt i drift den 25. januar 2016.

For å kunne gjennomføre betalingsoppgjør selv om de ordinære drifts- og reserveløsningene for NBO er ute av drift, har Norges Bank i 2015 arbeidet med å innføre en ny og forsterket beredskapsløsning. Løsningen ble satt i drift og verifisert av Norges Bank og bankene i november. Beredskapsløsningen kan også benyttes hvis det er problemer med programvaren i kjernesystemet.

Det internasjonale valutaoppgjørssystemet CLS har innført en internettbasert reserveløsning ved avbrudd i de ordinære, automatiserte rutine for meldinger om de daglige inn- og utbetalingene mellom bankene og CLS Bank. Norges Bank tok i bruk løsningen i november 2015, som erstatning for den tidligere reserveløsningen som var basert på bruk av telefaks.

Internasjonale prinsipper for finansiell infrastruktur

Komitéen for betalinger og markedsinfrastruktur (CPMI) innenfor Den internasjonale oppgjørskomiteen (BIS) og organisasjonen av tilsynsorganer for verdipapiroppgjørssystemer (IOSCO) publiserte i 2012 nye hovedprinsipper for viktig finansiell infrastruktur. Den første gjennomgangen av NBO i forhold til disse prinsippene ble gjort i 2013. De siste to årene har Norges Bank arbeidet med å utbedre svakheter avdekket i gjennomgangen. I 2015 foretok Norges Bank en særskilt gjennomgang av krav og standarder for kritiske leverandører til viktige systemer i finansiell sektor. Disse kravene er utarbeidet av CPMI/IOSCO som et tillegg til hovedprinsippene.

Leverandøren av programvaren for kjernesystemet, leverandøren av det nye systemet for sikkerhet for lån og IT-driftsleverandøren har gjennomført selvevalueringer på grunnlag av disse kravene og standardene. Med utgangspunkt i selvevalueringene har Norges Bank utarbeidet oppfølgingstiltak for 2016.

Det internasjonale valutafondet (IMF) gjennomførte i 2014/2015 en vurdering av det norske finansielle systemet, herunder NBO, som ledd i sitt «Financial Sector Assessment Program». IMF pekte blant annet på at Norges Bank har et veletablert rammeverk for risikostyring av NBO, og at innføringen av den forsterkede beredskapsløsningen er et tiltak hvor Norges Bank er i forkant av utviklingen internasjonalt. IMF anbefalte at Norges Bank offentliggjør tidsmål for gjenopprettelse ved avvik i NBO. Videre anbefalte IMF Norges Bank å offentliggjøre en mer detaljert selvevaluering av NBO i forhold til CPMI/IOSCO-prinsippene for finansiell infrastruktur. Disse anbefalingene vil bli fulgt opp i 2016.

Beredskap

For å styrke robustheten og effektiviteten i oppgjørssystemet er det etablert beredskapsløsninger for sentrale driftsfunksjoner og for datakommunikasjon med andre sentrale aktører.

For hvert år utarbeides det en plan for beredskapsøvelser for oppgavene med oppgjørssystemet, bankenes sikkerhetsstillelse for lån og kontoholdet for staten. Øvelsene gjennomføres internt eller i samarbeid med eksterne leverandører og aktører i betalingssystemet. I 2015 ble det gjennomført 21

slike øvelser i tilknytning til oppgjørssystemet. Flere av øvelsene var i regi av de internasjonale aktørene SWIFT og CLS, mens de øvrige var interne eller i samarbeid med aktører i det norske betalings-systemet.

Internasjonalt samarbeid

Sentralbankene i Danmark, Island, Sverige og Norge deltar i samarbeidsorganet *Nordisk Forum for oppgjørssystemer og sikkerhetsstillelse for lån*. Forumet drøfter erfaringer med drift og utvikling av slike systemer og andre spørsmål av felles interesse. Bank of England deltok på ett møte i 2015, og har blitt invitert til å delta videre. Det ble avholdt to møter i 2015.

Norges Bank deltar i et samarbeid med andre sentralbanker og sentrale aktører for å styrke robustheten og sikkerheten i viktige betalingsystemer (High Value Payment System Operational Resilience Industry Group - HORIG). Det ble avholdt to møter i 2015, hvorav ett i Norge.

I kapitlene 1-5 gis det nærmere opplysninger om kontohold for bankene og staten, betalingsoppgjør og sikkerhet for lån i 2015. En nærmere beskrivelse av oppgavene er gitt i et eget dokument som er tilgjengelig fra internettsidene for Norges Banks oppgjørssystem og sikkerhet for bankenes lån, se *Rammevilkår, funksjoner og oppgaver med Norges Banks oppgjørssystem, bankenes sikkerhetsstillelse for lån og kontohold for staten*.

1 Kontohold for bankene

1.1 Innledning

Forretnings- og sparebanker med hovedsete i Norge og filialer etablert i Norge av banker og kredittinstitusjoner med hovedsete i annen stat kan søke om konto i Norges Bank. Det kan også banker og kredittinstitusjoner som har adgang til å markedsføre og yte tjenester i Norge fra et etablert forretningssted i annen EØS-stat, og som ikke er etablert med filial i Norge (grensekryssende virksomhet). De fleste norske banker og flere filialer av utenlandske banker har konto i NBO.

Sentrale motparter med oppgjørsvirksomhet i norske kroner kan etter konkret vurdering fra Norges Bank inngå avtale om å åpne konto i sentralbanken. Ved utgangen av 2015 hadde én sentral motpart, det sveitsiske selskapet SIX x-clear, konto i NBO. En annen sentral motpart, det nederlandske selskapet Euro CCP, underskrev i 2015 avtalen om kontohold, mens kontoen trolig vil bli tatt i bruk i 2016.

1.2 Nye vilkår for kontohold

Avtalestrukturen for deltakelse i NBO ble endret i 2015. Tidligere måtte hver bank inngå avtale om kontohold, oppgjør og pantsettelse. Den nye strukturen baseres på at hver enkelt bank undertegner *Anmodning om åpning, endring og avslutning av konto i Norges Bank* og *Pantsettelseserklæring – sikkerhet for lån i Norges Bank*. Ved å undertegne disse dokumentene aksepterer hver bank *Vilkår for kontohold, pantsettelse og deltakelse i Norges Banks oppgjørssystem (NBO)* som fastsettes av Norges Bank. Dette gjør det enklere å administrere endringer. Viktige endringer i vilkårene vil bli sendt på høring.

De nye vilkårene trådte i kraft 1. oktober 2015. Den tidligere kontoholdsavtalen opphørte med virkning fra samme dato.

Bakgrunnen for at denne endringen ble gjennomført i 2015 var at innføringen av ny forsterket beredskapsløsning for NBO medførte endringer i enkelte beredskapsrutiner. Det er også lagt inn klarere krav til banker med direkte deltakelse i oppgjør av betalingsoppdrag fra NICS. Det kreves blant annet at banken skal være bemannet og overvåke gjennomføringen av betalingsoppgjør fra kl. 07:00 til NBO er

stengt, og at de skal delta i tester og øvelser for NBO ved behov.

1.3 Deltakelse i NBO

Ved utgangen av 2015 hadde 129 banker ordinær konto i Norges Bank. Det er to færre enn ved utgangen av 2014.

I løpet av 2015 har det vært to fusjoner mellom sparebanker; Klepp Sparebank og Time Sparebank fusjonerte til Jæren Sparebank, og Askim Sparebank fusjonerte med Spydeberg Sparebank og tok navnet Askim og Spydeberg Sparebank. I tillegg fusjonerte Santander Consumer Bank AS med Santander Consumer Bank, filial av Santander Consumer Bank Sverige (tidligere GE Money Bank), med Santander Consumer Bank som overtagende bank. Safe Deposit Bank of Norway var ny bank som fikk konto i Norges Bank. Skandiabanken NUF gjennomførte en organisasjonsendring og ble en norsk datterbank, Skandiabanken ASA.

I stedet for å ha ordinær, aktiv konto kan bankene inngå avtale om beredskapskonto. Beredskapskontoen kan aktiveres og tas i bruk i særskilte situasjoner etter nærmere avtale med Norges Bank. Ved utgangen av 2015 hadde to banker slik avtale, det er én færre enn i 2014.

Alle bankene har konto i VPS for pantsettelse for lån i Norges Bank. I tillegg har en del banker sikkerhet for lån i Norges Bank gjennom pantsettelse i Euroclear i Belgia og Clearstream i Luxembourg. Ved utgangen av 2015 hadde 116 banker pantsatt verdipapirer som sikkerhet for lån i Norges Bank.

CLS Bank har konto i NBO for betalinger av norske kroner i oppgjør av handel med valuta. CLS Bank har banklisens i USA og var ved utgangen av 2015 eneste kommersielle deltaker i NBO uten etablert forretningssted i Norge.

Den sentrale motparten Oslo Clearing AS ble i 2014 kjøpt opp av det sveitsiske selskapet SIX x-clear AG. I 2015 ble Oslo Clearing AS avviklet som datterselskap og virksomheten overført til morselskapet. Ny avtale om kontohold i Norges Bank ble inngått med virkning fra 1. mai 2015. SIX x-clear er sentral motpart i handel med finansielle instrumenter og har to kontoer i NBO. Én konto for oppgjør av posisjoner mellom deltakerne i derivatoppgjørene

og oppgjøret for låneordningen i VPS, og én konto som sentral motpart i aksjehandel på Oslo Børs.

Den internasjonale oppgjørskonten (BIS) og sentralbankene i Egypt og Slovakia hadde også konto i Norges Bank i 2015.

1.4 Priser i NBO

Prisene for kontohold, oppgjørstjenester og pantsettelse i 2015 er gjengitt i tabell 1.1. Prisene var uendret fra 2014. Inntektene utgjorde totalt om lag 54 millioner kroner.

Antallet banker i hver prisgruppe fremgår av tabell 1.2. Det er særskilte priser for CLS Bank, SIX x-clear og sentralbanker.

Fra 25. januar 2016 tok Norges Bank i bruk en ny IT-løsning for å registrere og behandle bankenes pantsettelse for lån i Norges Bank. Den nye løsningen gjør at rutineene blir mer automatiserte enn før både i Norges Bank og i bankene. Prisstrukturen ble derfor lagt om fra 2016. De tidligere priselementene for pant i utlandet og pris per søknad om pant og endringer i pantsettelse ble fjernet. I tillegg blir nå

Fordeling av banker på prisgrupper

Gruppe A

Banker med kontoer som blir benyttet aktivt til en eller flere av følgende oppgjørsfunksjoner:

Oppgjør av avregninger fra NICS, direkte deltakelse i CLS eller inngått avtale om SCP. Banker i gruppe A blir delt i to følgende undergrupper: Banker som er direkte oppgjørspartnere i CLS og/eller har avtale om å bruke SCP (undergruppe A1) og andre banker i gruppe A (undergruppe A2).

Gruppe B

Andre banker med konto i NBO enn banker i gruppe A.

Beredskapskonto

Banker som ikke har ordinær konto i Norges Bank kan inngå avtale om å opprette beredskapskonto. Beredskapskontoen kan ikke brukes til oppgjør av betalingsoppdrag før den er aktivert av Norges Bank.

TABELL 1.1 Priser i Norges Banks oppgjørssystem for 2015 Kroner

Faste priser	Pris per måned
Banker i gruppe A1	180 000
Banker i gruppe A2	65 000
Banker i gruppe B	9 000
Tillegg for banker som deltar i verdipapiroppjøret (VPO)	50 000
Tillegg for banker med pant i utlandet	25 000

	Pris per år
Avtale om beredskapskonto	5 000

Variable priser	Pris per transaksjon
Endring i beholdning av pant i VPS	320
Endring i beholdning av pant i utlandet	530
Søknad om godkjenning av nytt pant i VPS	2 100
Søknad om godkjenning av nytt pant i utlandet	4 200

	Tilknytningspriser
Banker	10 000

TABELL 1.2 Antall banker per gruppe ved utgangen av året

Prisgruppe	2015
Gruppe A1	5
Gruppe A2	16
Gruppe B	108
Banker med beredskapskonto	2

kostnader for pantsettelse i VPS, som tidligere ble fakturert videre til hver bank, tatt med i kostnadsgrunnlaget for prisene. De samlede kostnadene for oppgjørstjenestene som er beregnet for 2016, er på samme nivå som foregående år.

Kostnadene for pantsettelse og andre kostnader for oppgjørstjenestene blir dekket gjennom en økning i de faste prisene for hver gruppe av banker. Den faste prisen for å delta i verdipapiroppjøret er også økt.

Norges Bank krever gebyr av bankene ved brudd på vilkårene for kontohold, pantsettelse og deltakelse i NBO. Disse gebyrene vil fra 2016 gå fram av rundskrivet om priser og gebyr i NBO.

2 Betalingsoppgjør og låneadgang

2.1 Innledning

Norges Bank er oppgjørsbank på øverste nivå i norske kroner. Betalinger mellom bankene og mellom bankene og Norges Bank, herunder betalinger for staten, gjøres opp ved posteringer på konto i NBO.

Enkeltbetalinger utgjør størstedelen av betalingsoppgjørene i NBO både i antall og beløp. Dette omfatter betalinger mellom bankene, betalinger i tilknytning til F-lån, F-innskudd samt inn- og utlevering av kontanter. I tillegg til enkeltbetalinger gjøres åtte daglige avregninger opp i Norges Bank. Se kapittel 3 - Nettooppgjør - for mer om avregningene. I tillegg posteres innbetalinger og utbetalinger mellom CLS Bank og bankene knyttet til oppgjør av valuta-handel.

2.2 Bankenes innskudd i Norges Bank over natten

Norges Bank sikter mot å holde reservene i bank-systemet i gjennomsnitt på 35 milliarder kroner med et symmetrisk intervall på ± 5 milliarder kroner. Samlede innskudd over natten i Norges Bank var i gjennomsnitt 34,3 milliarder kroner i 2015, en reduksjon fra 35,2 milliarder kroner i 2014. Bankenes innskudd over natten varierer en del i løpet av året. I 2015 var innskuddene høyest 7. august med 49,6 milliarder kroner og lavest 16. november med 17 milliarder kroner.

Figur 2.1 viser bankenes samlede innskudd ved dagens slutt i 2015. Dersom det er utestående F-lån, vil lånebeløpet inngå i bankenes samlede innskudd i NBO, mens F-innskudd i Norges Bank ikke inngår i bankenes samlede innskudd på konto i NBO.

Bankene får forrentet innskudd til foliorenten (styringsrenten) opp til et bestemt beløp (kvoten) fastsatt av Norges Bank. Innskudd som overstiger kvoten forrentes til reserverentesatsen som er én prosentenheter lavere enn foliorenten.

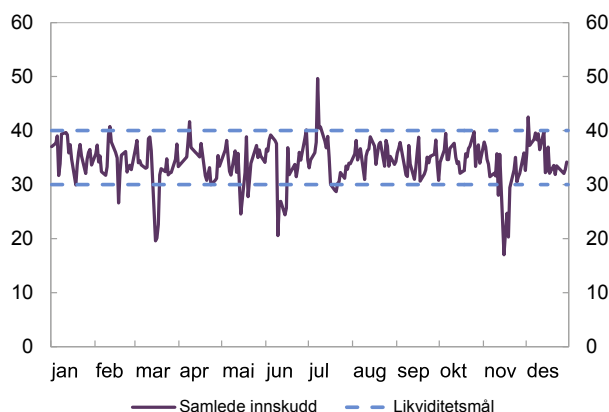
Bankene er delt inn i tre kvotegrupper. Se tabell 2.1 og 2.2 som viser bankenes innskudd fordelt på kvotegruppene de siste tre årene. DNB Bank, Spare-

Bank 1 SMN og Danske Bank har fått tildelt en høyere kvote fordi de er oppgjørsbanker, se avsnitt 3.2 for mer om oppgjørsbankene og deres funksjon.

Det er ikke uvanlig at én eller flere banker mot slutten av dagen overskrider den tildelte kvoten som forrentes til foliorenten. Det er derimot sjelden at en bank benytter sin låneadgang over natten, se mer om dette i avsnitt 2.4. Renten på D-lån over natten er én prosentenheter høyere enn foliorenten. Bankene forsøker å låne ut sin overskuddslikviditet til andre banker for å unngå den lavere reserverenten eller låne likviditet av andre banker for å unngå den høyere D-lånsrenten.

Innskudd til reserverenten øker vanligvis ved kvartalskiftene da disse er målepunkt for kapitaldekningskrav. Dette har sammenheng med at fordringer

FIGUR 2.1. Bankenes innestående i Norges Bank og likviditetsmålet ved dagens slutt. Milliarder kroner. 2015

TABELL 2.1 Gjennomsnittlig innskudd forrentet til foliorenten fordelt på kvotegrupper. Milliarder kroner. 2013–2015

Kvotegruppe	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Sum
2013	22,7	6,4	3,9	33,0
2014	22,6	6,7	4,8	34,1
2015	21,6	6,4	5,2	33,2

TABELL 2.2 Andel reserveinnskudd per kvotegruppe. Prosent. 2013–2015

Kvotegruppe	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3
2013	8,0	16,3	75,7
2014	8,8	7,2	84,0
2015	12,5	4,7	82,8

i form av utlån i interbankmarkedet har en høyere risikovekt enn innskudd i sentralbanken. Slike utlån medfører derfor både høyere kapitalkrav og høyere avgift til Bankenes sikringsfond. Effekten av dette er synlig i figur 2.2 som viser tydelige topper i bankenes totale reserveinnskudd ved kvartalskiftene.

Nedsettelsen av styringsrenten i september medførte negativ rente på reserveinnskudd (-0,25 prosent). Negativ rente hadde tydelig effekt på totalt reserveinnskudd som var betydelig lavere per dag i fjerde kvartal, se figur 2.3.

Figur 2.4 viser dager med største innskudd gjennom dagen. Disse dagene er det også forfall av F-innskudd og stort sett høye netto innbetalinger til staten.

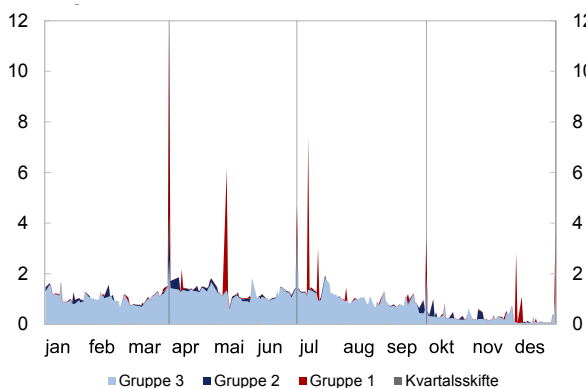
2.3 Låneadgang i Norges Bank

Bankene kan ha betalingsforpliktelser i løpet av dagen som overstiger innestående på konto. For å effektivisere gjennomføringen av betalingsoppgjørene kan bankene låne i Norges Bank mot sikkerhet i verdipapirer, F-innskudd eller innskudd i en annen skandinavisk sentralbank innenfor ordningen med Scandinavian Cash Pool (SCP). Dette utgjør den totale låneadgangen. Låneadgang i NBO som følge av SCP-ordningen gjelder kun innenfor NBOs åpningstid. Innskudd avsettes i Danmarks Nationalbank eller Sveriges riksbank gjennom dagen, men lånene i Norges Bank må innfris innen kl. 15:00.

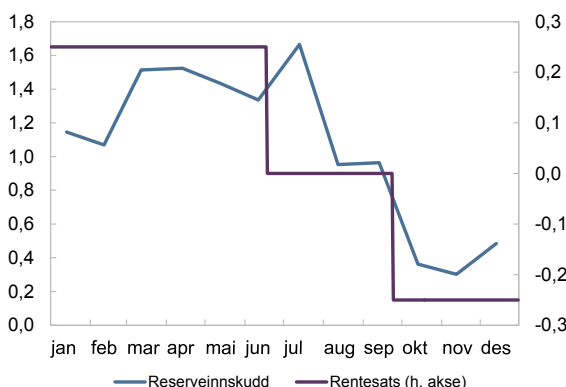
Bankenes totale låneadgang var på om lag 260 milliarder kroner i gjennomsnitt i 2015. Av dette var i gjennomsnitt 23 milliarder kroner per oppgjørsvardag fra F-innskudd. Tilgjengelig låneadgang er total låneadgang redusert med eventuelle F-lån. En andel av låneadgangen tilsvarende F-lånet vil bli reservert så lenge lånet løper. Gjennomsnittlig reduksjon av låneadgangen som følge av F-lån var i 2015 på om lag 6,4 milliarder kroner per oppgjørsvardag. Norges Bank krever sikkerhet for F-lån etter samme regler som for D-lån. Se også figur 2.5.

Fem banker har avtale om å delta i SCP, men kun tre av de fem benyttet ordningen i 2015.

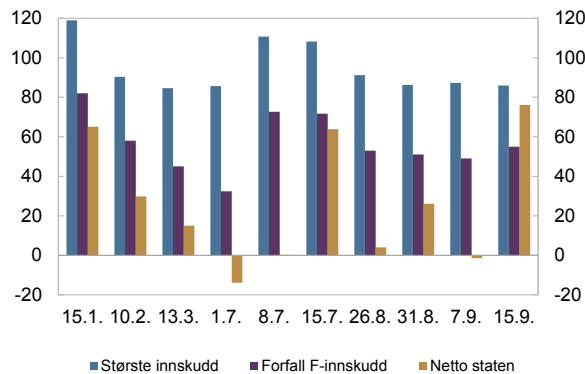
FIGUR 2.2. Innskudd til reserverenten fordelt på kvotegruppene. Ved dagens slutt. Milliarder kroner. 2015

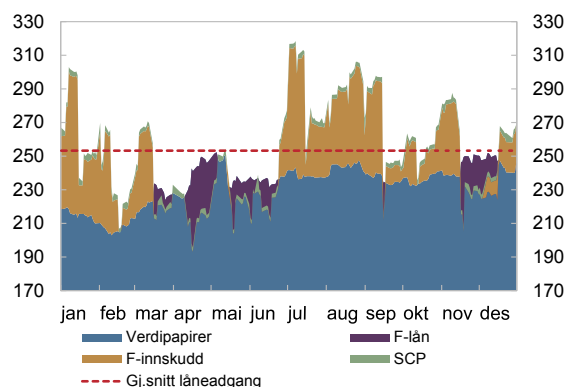
FIGUR 2.3. Daglig gjennomsnittlig reserveinnskudd og reserverenten. Milliarder kroner og prosent. 2015

FIGUR 2.4. Dager med størst innskudd gjennom dagen. Milliarder kroner. 2015

FIGUR 2.5. Tilgjengelig låneadgang per dag. Milliarder kroner. 2015

2.4 Benyttet låneadgang

De større bankene benytter daglig adgangen til å låne gjennom dagen. Låneopptaket er høyt på visse tidspunkter i løpet av dagen og på dager med spesielt store betalingsforpliktelser. Figur 2.6 viser høyest samlet låneopptak, tilgjengelig låneadgang og låneadgangen som gjennomsnitt per dag.

Figur 2.7 viser i hvilket tidsrom i løpet av dagen det var høyest samlet låneopptak per dag i løpet av 2015. Toppen mellom kl. 13:00 og 14:00 skyldes at det er mange større betalingsoppdrag rundt kl. 13 i henhold til avtale mellom bankene om koordinert transaksjonsutveksling.

Figur 2.8 viser antall oppgjørsdager med D-lån over natten, antall banker med D-lån over natten og gjennomsnittlig D-lån over natten per døgn fra 2012 til 2015. I 2015 var det kun seks banker som hadde D-lån over natten én gang hver, men beløpene var betydelig høyere enn foregående år. Ingen banker hadde D-lån i mer enn ett døgn i 2015.

2.5 Omsetningen i NBO

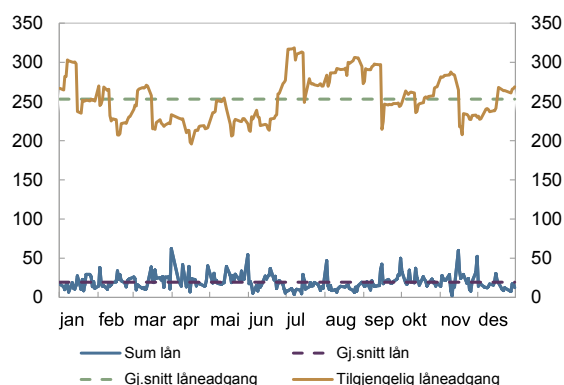
Den daglige omsetningen i NBO i 2015 var i gjennomsnitt 219 milliarder kroner. Figur 2.9 viser den prosentvise fordelingen av omsetningen mellom ulike typer betalinger. Den desidert største kategorien er enkeltbetalinger mellom banker som sendes til NBO via NICS (NICS Brutto). Kategorien «annet» omfatter andre betalinger, herunder bruttobetalinger mellom bankene sendt direkte til NBO og betalinger for Norges Banks egen virksomhet.

Daglig gjennomsnittlig omsetning de to siste årene vises i tabell 2.3. Både gjennomsnittlig daglig omsetning og gjennomsnittlig antall betalingsoppdrag har økt fra 2014 til 2015. Inn- og utbetalinger i forbindelse med markedsoperasjoner, dvs. F-innskudd

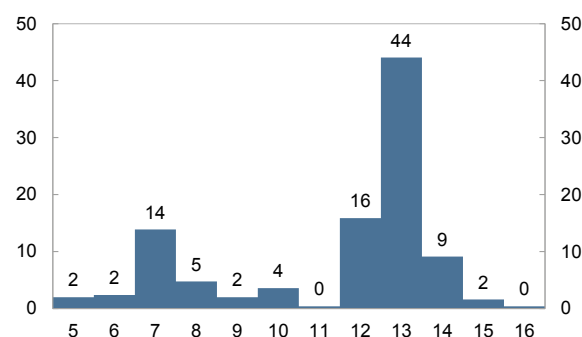
TABELL 2.3 Daglig gjennomsnittlig omsetning og transaksjoner. Milliarder kroner og antall. 2014–2015

	2015	2014
Markedsoperasjoner	13,8	13,3
NICS Brutto	156,6	140,5
Staten	18,7	16,5
Nettoppgjør	15,7	14,8
Total omsetning	219	198
Antall transaksjoner	1 565	1 361

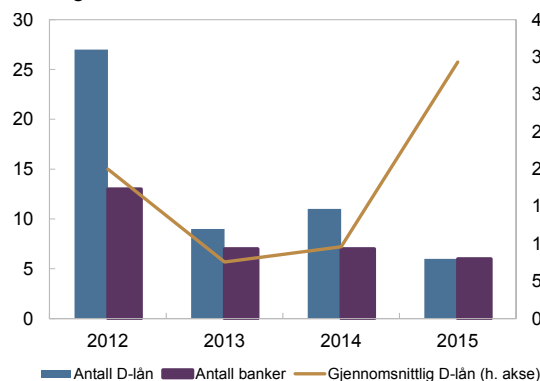
FIGUR 2.6. Benyttet låneadgang per dag. Milliarder kroner. 2015

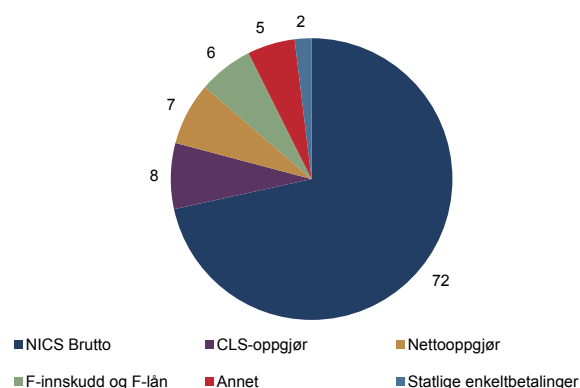
FIGUR 2.7. Fordeling av høyeste lån gjennom dagen per time Andel av samlet låneopptak per dag i prosent. Gjennomsnitt for 2015

FIGUR 2.8. Antall D-lån over natten, antall banker med D-lån over natten og gjennomsnittlig lånebeløp. Antall og millioner kroner. 2012 til 2015

FIGUR 2.9. Omsetning i NBO fordelt på ulike typer betalinger. Prosent av total omsetning. 2015

Omsetningstall i NBO

Omsetning i NBO defineres som summen av alle betalingsoppdrag som gjøres opp i NBO i løpet av et gitt tidsrom. Omsetningstallet beregnes på grunnlag av alle belastninger på kontoer i NBO.

Nettoppgjør gjennomføres som et samtidig oppgjør av enkeltbetalinger, hvor hver enkelt banks debet- eller kreditposisjon gjøres opp mot en mellomregningskonto. For tidligere år har begge sidene av posteringene på mellomregningskontoen vært inkludert i omsetningstallene. Fra og med 2015 er kun én side av posteringene på mellomregningskontoen tatt med i omsetningstallet for oppgjør av avregninger fra NICS og VPS. I årsrapporten for 2015 er omsetningstallene for årene før 2015 omregnet i henhold til ny beregningsmetode.

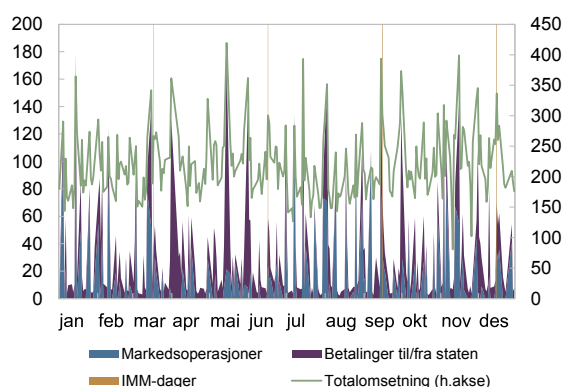
og F-lån, utgjorde 36,2 milliarder kroner i gjennomsnitt på dagene med auksjoner og forfall i 2015. For staten inngår både inn- og utgående betalinger. Se tekstboksen om omsetningstall i NBO for forklaring av endring i beregning av omsetningstallene.

Dagene med høyest omsetning drives opp av betalinger til og fra staten samt markedsoperasjoner i form av F-lån og F-innskudd. Toppene i omsetningen kommer blant annet på IMM-dager¹ og dager med for eksempel forfall av arbeidsgiveravgift, skattetrekk, utleggstrekk, pensjonsutbetalinger og petroleumsskatt. Figur 2.10 viser hvordan Norges Banks markedsoperasjoner og statlige inn- og utbetalinger sammenfaller med toppene i den totale omsetningen gjennom 2015.

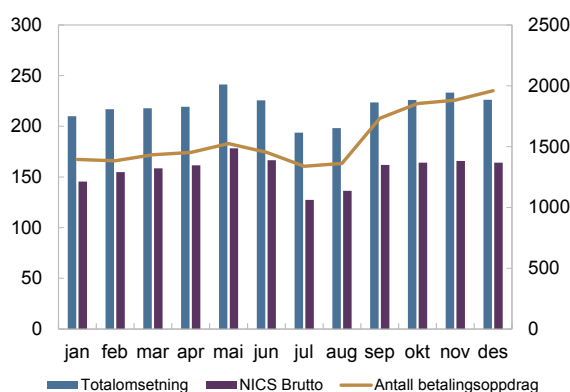
Driftsmønsteret for NICS ble endret 3. september 2015 slik at bruttovinduet for NICS SWIFT starter to timer tidligere, det vil si kl. 13:30 i stedet for kl.15:30. Dette betyr at SWIFT-meldinger med betalingsoppdrag under 25 millioner kroner mottatt i NICS etter kl.13:30 blir gjort opp brutto i NBO. Tidligere ble disse tatt med i sluttavregningen fra NICS. Endringen har medført en økning i antallet betalingsoppdrag til NBO, men har ikke gitt nevneverdig økning i omsetningstallet for bruttoppgjør. Antallet beta-

¹ IMM – International Money Market. IMM-dager: Tredje onsdag i mars, juni, september og desember. Vanlig brukte forfallsdager i pengemarkedet internasjonalt.

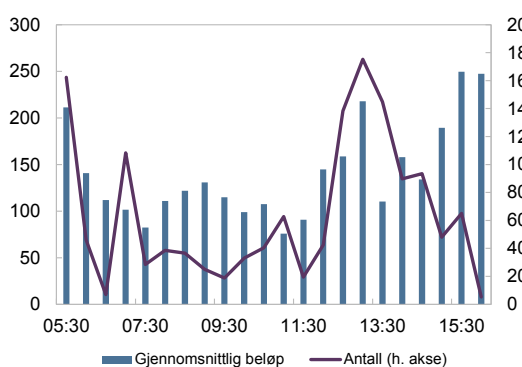
FIGUR 2.10. Sammenheng mellom total omsetning, markedsoperasjoner og betalinger til/fra staten
Milliarder kroner. 2015

FIGUR 2.11. Totalomsetning og oppgjør av NICS Brutto. Milliarder kroner og antall. Daglig gjennomsnitt per måned. 2015

FIGUR 2.12. Gjennomsnittlig verdi per betalingsoppdrag og volum. Milliarder kroner og antall per halvtime. Gjennomsnitt for 2015

lingsoppdrag via NICS SWIFT økte fra et daglig gjennomsnitt på 531 i månedene før endringen til 896 fra september til desember. Se figur 2.11.

Antall betalingsoppdrag som gjøres opp per time i NBO varierer gjennom dagen. Det gjør også gjennomsnittlig betalingsbeløp. Siste timen i åpningstiden, når bankene foretar likviditetsreguleringer, viser en gjennomsnittlig verdi per betalingsoppdrag på om lag 249 millioner kroner, se figur 2.12.

Det er stor variasjon i aktiviteten hos bankene i de ulike kvotegruppene. Figur 2.13 viser daglig gjennomsnittlig omsetning per kvotegruppe per måned. Kvotegruppe 1, som består av de seks største bankene, og kvotegruppe 2 (16 banker) står for henholdsvis omlag 92 prosent og omlag 8 prosent av enkeltbetalingene. I kvotegruppe 3 er det daglig i gjennomsnitt 11 av 107 banker som sender betalingsoppdrag med mindre beløp til NBO.

3 Nettooppgjør

3.1 Innledning

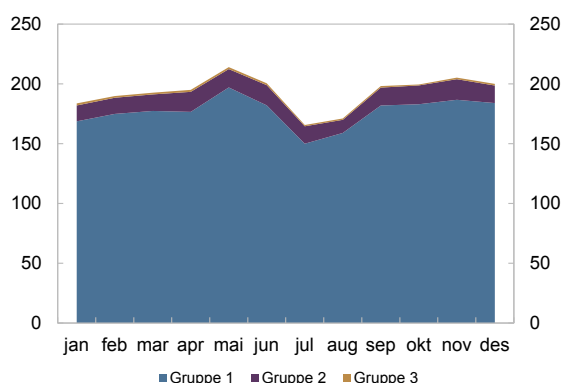
Norges Bank mottar daglig åtte avregninger som gjøres opp ved å posteres på oppgjørspartners kontoer i Norges Bank. Det er fire avregninger fra NICS (NICS Netto), to fra Verdipapirsentralen (VPO 1 og VPO 2) samt ett derivatoppgjør og ett oppgjør knyttet til bruken av låneordningen for verdipapirer i VPS fra SIX x-clear. Betalinger for kronedelen av valutahandler til og fra CLS Bank er basert på en avregning i CLS.

3.2 Deltakelse i nettooppgjørene

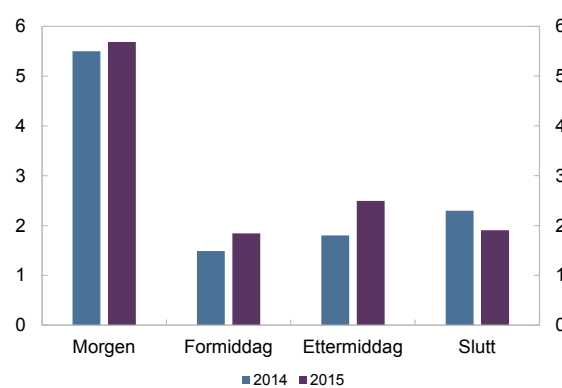
I oppgjørene i NBO av avregningene fra NICS og VPS er det både direkte og indirekte deltakere. Posteringer av oppgjørsbeløpene på de direkte deltakernes konto i Norges Bank omfatter både egne og de indirekte deltakernes posisjoner. I oppgjør av avregningene fra NICS og VPS var det henholdsvis 22 og 21 direkte deltakere ved utgangen av 2015. Sparebanken Sogn og Fjordane ble ny direkte deltaker i oppgjør av avregningene fra NICS. I disse nettooppgjørene er DNB Bank privat oppgjørsbank for de fleste mindre banker i Norge, blant annet bankene i Eika Gruppen. SpareBank 1 SMN er oppgjørsbank for flere banker i SpareBank 1 Gruppen. I tillegg er Danske Bank oppgjørsbank for Santander Consumer Bank.

Ved utgangen av 2015 ble 18 valutaer gjort opp i CLS. Det var 65 direkte oppgjørsmedlemmer. Direkte oppgjørsmedlemmer har konto i én eller flere av de 18 sentralbankene. For oppgjør av valutaer der oppgjørsmedlemmene ikke selv har konto, benyttes korrespondentbanker. I slike tilfeller overføres netto betalingsforpliktelser og fordringer i valutaoppgjøret i CLS Bank mellom korrespondentbanker og CLS Bank i sentralbankene til de 18 deltakervalutaene.

FIGUR 2.13. Omsetning fordelt per kvotegruppe. Daglig gjennomsnitt per måned. Milliarder kroner. 2015

FIGUR 3.1. Daglig gjennomsnittlig omsetning fordelt per avregning fra NICS. Milliarder kroner. 2014 og 2015

I 2015 var DNB Bank, Nordea Bank Norge, Danske Bank, Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) og Handelsbanken direkte oppgjørsmedlemmer og korrespondentbanker i norske kroner. Dette er det samme som i 2014.

Pengesiden av derivatoppgjøret gjøres opp i Norges Bank gjennom nettoposisjoner for DNB Bank og Danske Bank i avregninger fra SIX x-clear. Beløpene i oppgjøret består av blant annet opsjonspremier, daglig oppgjør av futureskontrakter og renter på aksjelån i låneordningen i VPS.

Beløpene som skal betales som sikkerhet og marginer for aksjelån, mottas av SIX x-clear gjennom det andre daglige verdipapiropgjøret. Disse beløpene videreføres til Danske Bank og DNB Bank i oppgjøret for låneordningen.

3.3 Avregninger fra NICS

Innbetalingene fra bankene til oppgjør av de fire daglige avregningene fra NICS utgjorde i gjennomsnitt 12 milliarder kroner i 2015, mot 10,8 milliarder kroner i 2014, se figur 3.1. Tidligere år har det vært

morgenoppgjøret og sluttoppgjøret som har hatt høyest gjennomsnittlig omsetning. I 2015 var det morgenoppgjøret og ettermiddagsoppgjøret som var størst. Dette kan ha sammenheng med endringen i driftsmønsteret til NICS som forklart i avsnitt 2.5.

Samlet innbetaling per dag varierer sterkt fra om lag 3 til 66 milliarder kroner. Toppene skyldes blant annet terminforfall av arbeidsgiveravgift, skattetrekk og utleggstrekk, utbetalinger fra Lånkassen samt forfall av statskasseveksler og utbetaling av offentlige stønader. På dager uten store nettobetaling til og fra staten er som oftest forpliktelsene i oppgjørene av avregningene fra NICS jevnere fordelt og beløpene mindre, se figur 3.2.

Staten, de private oppgjørsbankene og bankene i kvotegruppe 1 har normalt de største betalingsposisjonene.

Nettingeffekten i oppgjør av avregningene fra NICS fremgår av figur 3.3. I 2015 var gjennomsnittlig omsetning per måned i NICS Netto på 2 641 milliarder kroner, mens summen av innbetalingene i oppgjøret av disse avregningene i NBO var på 250 milliarder kroner per måned. Nettingeffekten er følgelig på om lag 90 prosent.

3.4 Verdipapiroppgjørene

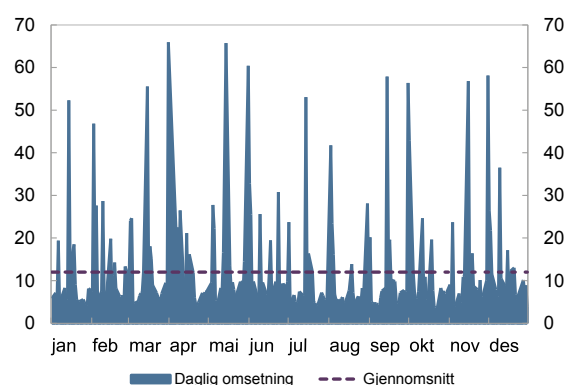
Innbetalingene i de to daglige verdipapiroppgjørene utgjorde i gjennomsnitt 3,8 milliarder kroner per dag i 2015. Dette fordelte seg mellom det første og det andre daglige oppgjøret med henholdsvis 70 prosent og 30 prosent. De fleste dager utgjør totale innbetalinger under 5 milliarder kroner, men varierer mellom 1 og om lag 16 milliarder kroner om dagen. Toppene sammenfaller med IMM-dager. Se figur 3.4.

Alle bankene i kvotegruppe 1 er direkte deltakere i verdipapiroppgjøret.

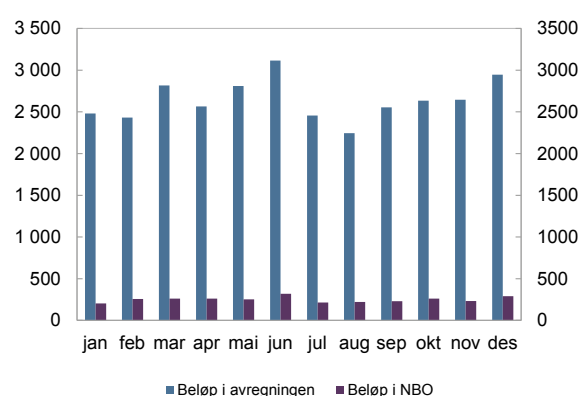
3.5 Oppgjør av derivathandel og låneordningen

Oppgjørsposisjonene i derivatoppgjøret fra Oslo Clearing (frem til 30. april) og SIX x-clear (fra 1. mai) var på 9,6 millioner kroner i gjennomsnitt per dag i 2015. Oppgjørsbeløpet i låneordningen for verdipapirer i VPS var 49 millioner kroner i gjennomsnitt per dag i 2015. Se figur 3.5.

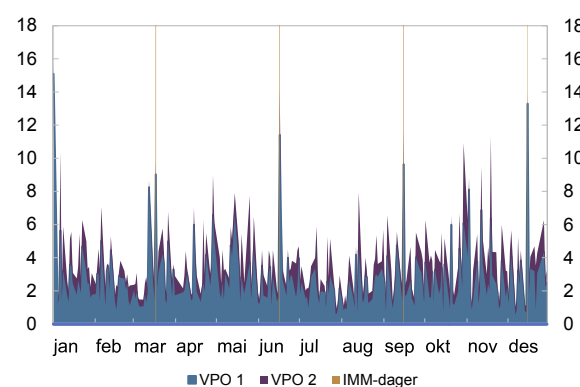
FIGUR 3.2. Omsetning i NBO for avregninger fra NICS. Milliarder kroner. 2015

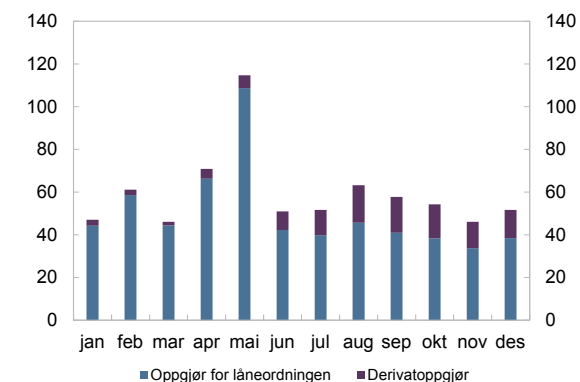
FIGUR 3.3. Omsetning i NICS Netto og oppgjørsbeløp i NBO per måned. Milliarder kroner. 2015

FIGUR 3.4. Daglig omsetning i NBO av verdipapiroppgjør. Milliarder kroner. 2015

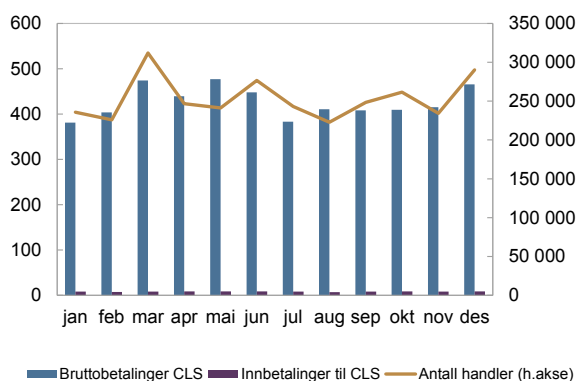
FIGUR 3.5. Daglig gjennomsnittlig omsetning i NBO i derivatoppgjør og oppgjør for låneordningen per måned. Millioner kroner. 2015

3.6 Valutaoppgjørene i CLS Bank

Innbetalingene til CLS Bank var 8,3 milliarder kroner i gjennomsnitt per dag i 2015. Figur 3.6 viser samlet verdi av kronehandler som ble gjort opp i CLS og innbetalinger fra bankene til CLS Banks konto i NBO som daglig gjennomsnitt per måned. I tillegg vises antall handler i norske kroner i CLS (høyre akse). Nettingeffekten i CLS er på om lag 98 prosent. En ordning med byttehandel av valuta mellom deltakerbankene, såkalte inside-outside swapper, bidrar til den høye nettingeffekten.

FIGUR 3.6. Bruttobetaling i CLS, innbetalinger til CLS Bank og antall handler i norske kroner. Daglig gjennomsnitt per måned. Milliarder kroner og antall. 2015

4 Sikkerhet for lån

4.1 Innledning

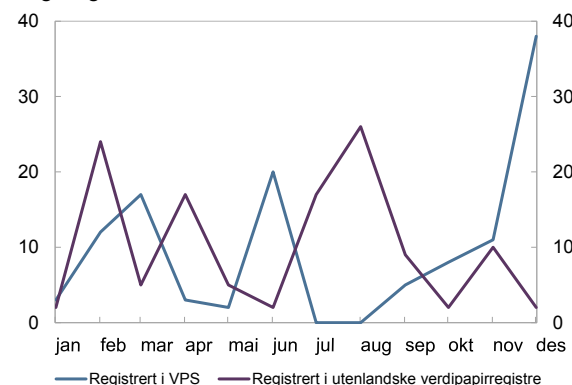
For å låne i Norges Bank må bankene stille sikkerhet som er godkjent av Norges Bank. Som sikkerhet for lån kan Norges Bank godta obligasjoner og fondsandeler, F-innskudd og innskudd i annen sentralbank. Det stilles en rekke krav til kvaliteten til verdipapirer som pantsettes. Samme portefølje av verdipapirer kan benyttes både til F-lån og til D-lån gjennom dagen og eventuelt over natten. Muligheten for å låne i Norges Bank bidrar til å effektivisere betalingsoppgjørene.

4.2 Pantsettelse

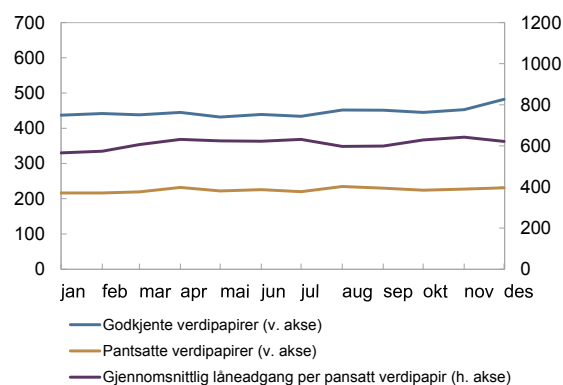
Verdipapirer som banker ønsker å pantsette, må godkjennes av Norges Bank før de kan benyttes som pant for lån. I løpet av 2015 mottok Norges Bank i gjennomsnitt 20 søknader per måned om godkjenning av verdipapirer og fondsandeler som pant, se figur 4.1. Dette er en økning fra 13 søknader i gjennomsnitt per måned i 2014. Totalt ble 240 søknader behandlet i 2015, mot 153 i 2014. Av disse ble 14 søknader avslått, mot 9 avslag i 2014. Økningen i antall søknader gjaldt både verdipapirer pantsatt i VPS og i utenlandske verdipapirregistre. Søknader for verdipapirer pantsatt i utenlandske verdipapirregistre økte betydelig til 121 søknader i 2015, mot 67 i 2014. For verdipapirer pantsatt i VPS var endringen i antallet søknader mindre, med 119 søknader i 2015, mot 86 i 2014.

Ved utgangen av desember 2015 var i alt 482 verdipapirer godkjent som sikkerhet for lån i Norges Bank, mot 455 i 2014. Av de godkjente verdipapirene var 392 benyttet som pant, mot 388 ved utgan-

FIGUR 4.1. Antall søknader om verdipapir registrert i Norge og utlandet

FIGUR 4.2. Godkjente og pantsatte verdipapirer. Gjennomsnittlig låneadgang. Antall. Millioner kroner. 2015

gen av 2014. Siden desember 2014 har antallet godkjente verdipapirer økt med 6 prosent, mens antallet pantsatte verdipapirer har økt med vel 2 prosent, se figur 4.2.

Andelen av de godkjente verdipapirene som faktisk ble benyttet som pant for lån, gikk ned fra 85 prosent ved utgangen av 2014 til 82 prosent ved utgangen av 2015. Den gjennomsnittlige låneadgangen

for hvert pantsatte verdipapir har i samme periode økt med 60 millioner kroner som tilsvarer en økning på 11 prosent. Årsaken til denne økningen er at den samlede låneadgangen har økt med 28 milliarder kroner i 2015, mens antallet pantsatte verdipapirer er om lag det samme som ved utgangen av 2014.

4.3 Låneadgang

Låneverdien av bankenes samlede pantsettelse var 246 milliarder kroner ved utgangen av 2015. For å redusere Norges Banks risiko avkortet markedsverdien av pantsatte verdipapirer når låneadgangen beregnes. Forskjellen mellom markedsverdi og låneverdi etter avkorting er vist i figur 4.3 for de to siste årene. Ved utgangen av 2015 utgjorde gjennomsnittlig beløpsvektet avkorting 5,5 prosent av markedsverdien, mot 5,8 prosent ved utgangen av 2014. Årsaken til endringen er at sammensetningen av pantet har endret seg. Pantsettelsen av verdipapirer av typen Asset Backed Securities (ABS), som har 20 prosent avkorting, er redusert med 62 prosent i 2015. I tillegg har pantsettelsen av verdipapirer utstedt i utenlandsk valuta, som får en tilleggsavkorting på fem prosent, blitt redusert.

4.4 Verdipapirregistre

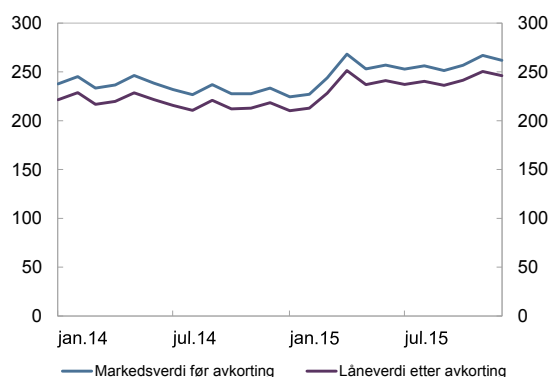
Ved utgangen av desember utgjorde pantsettelsen i VPS 70 prosent av total pantsettelse, mens pantsettelsen i utenlandske verdipapirregistre utgjorde 30 prosent. Pantsettelsen i VPS har økt med én prosentenheter, mens pantsettelsen i utenlandske verdipapirregistre er én prosentenheter lavere enn i 2014. Figur 4.4 gir en oversikt over fordelingen av pantsatte beholdninger mellom VPS og de utenlandske verdipapirregistrene de to siste årene.

Låneverdien for pant registrert i VPS var 172 milliarder kroner ved utgangen av året, sammenlignet med 150 milliarder kroner i 2014. Tilsvarende var låneverdien 49 milliarder kroner i Euroclear, mot 41 milliarder kroner i 2014 og 25,5 milliarder kroner i Clearstream, mot 27 milliarder kroner i 2014.

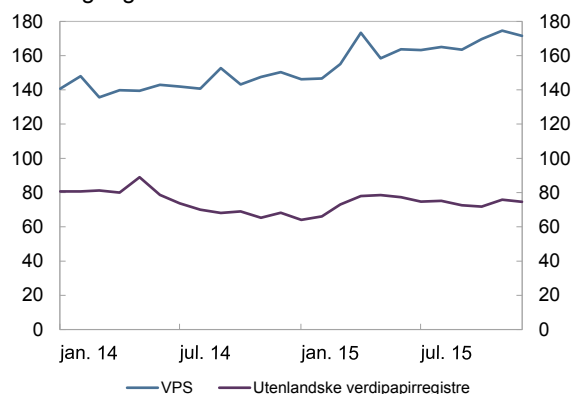
4.5 Fordeling av pant

Låneverdien av pantsettelsen, fordelt på ulike kategorier av verdipapirer, viser at obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) utgjør den største andelen av bankenes pantsettelse. Ved utgangen av 2015 utgjorde denne kategorien om lag 58 prosent av den samlede låneverdien, se figur 4.5. Denne andelen er til-

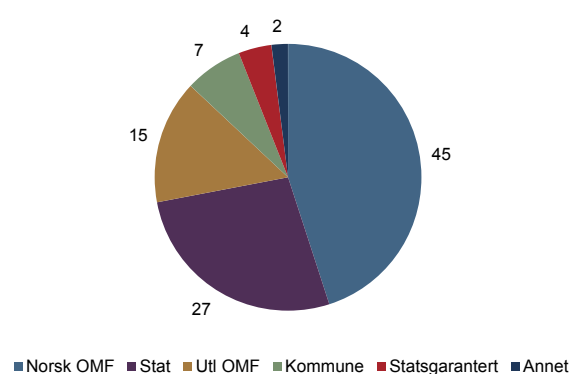
FIGUR 4.3. Sikkerhetsstillelse og låneadgang. Milliarder kroner. 2014 – 2015

FIGUR 4.4. Pant i Norge og i utlandet. Låneadgang. Milliarder kroner. 2014 – 2015

FIGUR 4.5. Pantsettelsen fordelt på kategorier. Prosentandel av låneverdi

nærmet uendret siden utgangen av 2014. Verdipapirer utstedt av stat og kommune utgjorde nærmere 34 prosent av samlet pantsettelse ved utgangen av 2015. Andelen av pantsettelsen i ABS er mer enn halvert i 2015 og utgjør ved utgangen av 2015 knapt 0,5 prosent av samlet pantsettelse. Pantsettelsen i verdipapirfond har holdt seg stabil.

Andelen pantsatte verdipapirer utstedt i norske kroner utgjorde knapt 74 prosent av total pantsattelse ved utgangen av 2015, en økning på to prosentenheter sammenlignet med 2014. Tabell 4.1 viser andelen pantsatte verdipapirer utstedt i ulike valuta-sorter ved utgangen av 2014 og 2015, og den prosentvise endringen i løpet av 2015.

Blant de utenlandske valutaene er det høyest andel pantsattelse i amerikanske dollar. Denne andelen utgjorde ved utgangen av 2015 knapt 17 prosent av total låneadgang i norske kroner. Kursen på amerikanske dollar har styrket seg med vel 18 prosent mot kroner i løpet av 2015. Det har imidlertid vært en nedgang i pantsattelsen av verdipapirer i amerikanske dollar, slik at andelen er tilnærmet uendret. Andelen pantsattelse i euro er noe redusert, men målt i låneverdi i kroner er den på samme nivå som ved utgangen av 2014.

Pantsattelsen i danske kroner har variert mye i løpet av 2015 på grunn av store beholdningsendringer. Ved utgangen av 2015 utgjorde låneverdien knapt 4 prosent av total pantsattelse, som er en økning fra 2014. Pantsattelsen i britiske pund er mer enn halvert i løpet av 2015 og låneverdien utgjorde 1,6 prosent av samlet låneadgang ved utgangen av året.

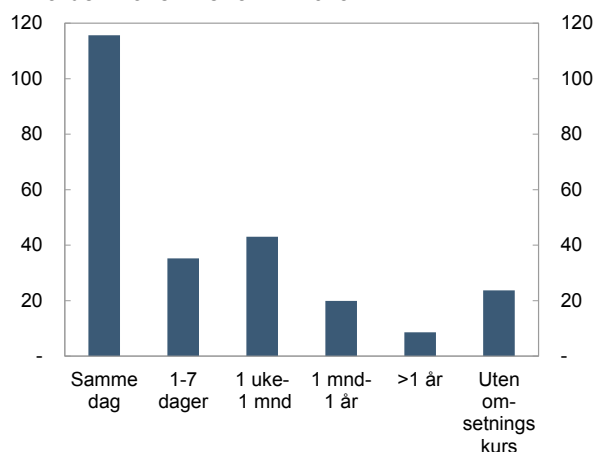
Pantsattelsen av verdipapirer i svenske kroner og i australske dollar er redusert gjennom året og er ved utgangen av 2015 på henholdsvis 1,2 prosent og 0,2 prosent av total pantsattelse. I 2015 ble det pantsatt ett verdipapir utstedt i sveitsiske franc med knapt 0,1 prosent av samlet låneadgang. Muligheten til å pantsatte verdipapirer i japanske yen og newzealandske dollar har ikke blitt benyttet i løpet av 2015.

Hver dag beregner Norges Bank låneverdien for verdipapirene som er pantsatt som sikkerhet for lån basert på markedsverdi og avkortinger. Som grunnlag for beregningen mottar Norges Bank hver dag data om omsatt kurs og beregnet kurs på de pantsatte verdipapirene etter avtale med de eksterne leverandørene VPS og Interactive Data. I tillegg beregnes en teoretisk kurs som også kan benyttes ved valg av kurs. Figur 4.6 viser antall dager siden omsetningskurs er registrert for verdipapirene pantsatt per 31. desember 2015 fordelt på låneadgangen verdipapirene gir. Ved utgangen av 2015 hadde verdipapirer tilsvarende 47 prosent av låneadgangen i

TABELL 4.1 Låneadgang per valuta. Prosent og prosentvis endring. 2014 – 2015

Valuta	2015	2014	Prosentvis endring
NOK	73,9	72,0	2,5
USD	16,6	16,5	0,2
DKK	3,6	2,8	28,2
EUR	2,9	2,9	-0,6
GBP	1,6	3,6	-55,1
SEK	1,2	1,8	-32,9
AUD	0,2	0,4	-37,9
CHF	0,1	0,0	100,0

FIGUR 4.6. Antall dager siden pant sist omsatt. Milliarder kroner. Per 31.12.2015

Norges Bank kurs fra samme dag. Nesten 13 prosent av pantsattelsen er i verdipapirer som ikke har en markedskurs eller ikke har en omsetningskurs i løpet av det siste året.

5 Kontohold for staten

5.1 Innledning

Norges Bank yter kontoholdstjenester for staten innenfor statens konsernkontoordning og statens gjelds- og likviditetsforvaltning. Tjenestene ytes på grunnlag av bestemmelsen om statens bankforretninger i sentralbankloven § 17, og omfanget av tjenestene er regulert i avtaler mellom Norges Bank og Finansdepartementet.

Oppgjør av statlige betalinger skjer i NBO. Et eget kontosystem benyttes for å registrere daglige omsetningsdata for hver statlige virksomhet og til å utføre avtalte tjenester for staten.

5.2 Kontosystemet for staten

Ved utgangen av 2015 var i alt 949 kontoer knyttet til statens foliokonto. Fordelingen mellom de ulike typene kontoer er vist i tabell 5.1.

I henhold til avtalen skal Finansdepartementet betale for de tjenester Norges Bank utfører. Prisene beregnes på grunnlag av kostnader for leveranser av eksterne tjenester for kontosystemet og interne kostnader i Norges Bank.

I 2015 var det i gjennomsnitt per dag om lag 137 milliarder kroner innestående på statens foliokonto. Innestående beløp varierte mellom 74 og 220 milliarder kroner. Innestående på statens foliokonto er rentebærende. Rentesatsen fastsettes kvartalsvis og beregnes på grunnlag av markedsrentene i flere valutaer.

For hele 2015 har renten på statens foliokonto vært null prosent. Figur 5.1 viser rentesatsen på statens foliokonto de siste årene sammen med rentesatsen på bankenes folioinnskudd i Norges Bank (styringsrenten).

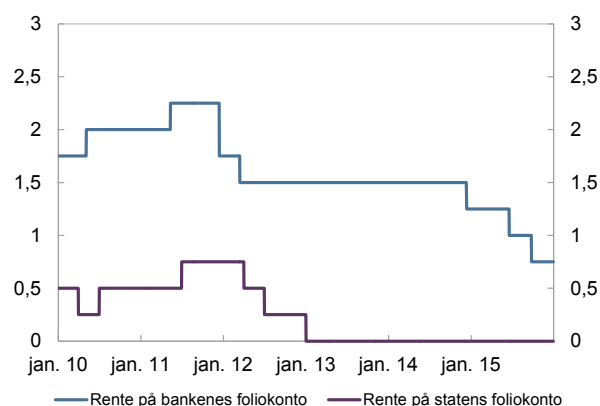
Figur 5.2 viser summen av daglig nettoomsetning på statlige virksomheters kontoer hos de seks bankene som utfører betalingstjenester for staten etter rammeavtale med Direktoratet for økonomistyring. I 2015 var dette DNB Bank, Nordea, SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 SR-bank, SpareBank 1 Nord-Norge og Sparebanken Hedmark. Omsetningstallene fra disse bankene overføres hver dag til kontosystemet for staten i Norges Bank. I tillegg vises omsetningen som daglig gjennomsnitt per måned. I omsetningstallene inngår også nettoposisjonene for endringer i statens gjeld gjennom verdi-papiroppkjøret (VPO).

Omsetningen på statlige kontoer i Norges Bank i 2015 var i gjennomsnitt 23 milliarder kroner per dag, litt lavere enn i 2014. Det var lavest omsetning tirsdag 21. juli med 2,9 milliarder kroner. Høyest omsetning var det 15. mai med 183 milliarder kroner. Denne dagen var det forfall av arbeidsgiveravgift, skattetrekk og forskuddstrekk, forskuddsskatt for personlige skatteyttere, samt forfall av en statsobligasjon. Se også avsnitt 2.5 med omtale av dager med høy omsetning i NBO.

TABELL 5.1 Statlige kontoer i Norges Bank ved utgangen av året

Type konto	2015	2014	2013
Innbetalingskontoer	439	443	464
Utbetalingskontoer	351	350	371
Felles inn- og utbetalingsskontoer	50	52	54
Statlige fond	73	77	79
Kontolånsinnskudd og kontolån	28	28	30
Diverse	8	24	22
Totalt antall kontoer	949	974	1020

FIGUR 5.1. Rentesatser i Norges Bank. Prosent. 2010-2015

FIGUR 5.2. Daglig nettoomsetning per dag og gjennomsnitt per måned

